

VECKOBLADET

2013:12

130412

DOC LOUNGE 16 APRIL SÄSONGFINAL

Tiden går snabbt när man har roligt och det har blivit tid för säsongsfinalen av Doc Lounge! Men innan vi tar sommarledigt så bjuder vi på en afton som går i New Orleans tecken. Vi hoppas att ni alla vill vara med och avsluta denna säsong på bästa sätt med oss! Filmen hade världspremiär på SXSW 2012.

TCHOUPITOULAS (eng.)

Av Bill Ross IV & Turner Ross / USA, 2012 / 80 min

Sent en kväll smyger tre grabbar hemifrån och tar färjan in till New Orleans nattliv redo att upptäcka stadens franska kvarter i bästa nattmanér. Medan dagsolen tar sitt obligatoriska varv runt jorden blir staden en levande scen prydd av gatulampornas ljus mot gator och dörröppningar. En scen som kantas av förbjudet smygtittande bakom kabaret-ridåer och lekar bland snäva gränder kryddat med burlesquedansare, drag queens och gatumusikanter. I lekfullhetens anda blir natten en vacker odysseé prydd av musik, dans och spännande karaktärer som väcker liv i barnet inom oss. Det där barnet som strävar efter hyss, äventyrets kamratskap och glädjen som bara uppstår av att upptäcka något nytt och helt spännande. En sån där resa som bara kan erbjudas av New Orleans.

MAT&BAR: Ät din middag på Doc Lounge. Vi serverar alltid en vegetarisk soppa med bröd för 69 kr och i baren säljs det också vin, öl, kaffe, snacks mm.

TID: Kassen öppnar 19.00 / Film ca. 20.00 **PRIS:** 80kr / Student 60kr

WAR IS NOT OVER WHEN IT'S OVER

SASNET, the Lund Afghanistan Committee, and Sensus Studieforbund invite to a lecture with journalist, photographer, author, traveller, and a leading authority on women and violence.

Ann Jones : The Impact of War on Women in Afghanistan and Other Conflicts

Ann Jones enters the lives of everyday women and men and reveals through small events some big disjunctions: between the new Afghan "democracy" and the still-entrenched warlords, between American promises and performance, between what's boasted of and what is.

A renowned authority on domestic violence, a startlingly original inquiry into the aftermath of wars and their impact on the least visible victims: women. Even after the definitive moments of military victory, women and children remain blighted by injury and displacement and are the most affected by the destruction of communities and social institutions. And along with peace often comes worsening violence against women, both domestic and sexual.

TUESDAY 23 APRIL 2013, 19.00

Hörsalen, Humanisthuset (SOL-Centrum)

Helgonabacken 12, Lund

[Affisch »](#)

9 APRIL – TILL MINNET AV MASSAKERN I DEIR YASSIN

AV ULF NYMARK

I veckan som gått inföll en av dessa tragiska minnesdagar: massakern i den palestinska byn Deir Yassin den 9 april 1948 – en massaker utförd av de judiska terror- organisationerna Irgun och Lehy (den s k Sternligan).

Terroristerna anföll den lilla byn där några hundratal palestinier bodde. Byfolket hade förklarat sig neutrala i de väpnade oroligheter som pågick mellan palestinier och judar efter FN:s delningsbeslut i slutet av november 1947. De judiska terroristerna mördade urskillningslöst män, kvinnor och barn. Det förekommer olika uppgifter om antalet massakrerade palestinier men de flesta nutida skildrare av massakern verkar vara överens om att det rörde sig om att minst 100 dödsoffer. De stympade och skändade liken kastades i brunnar. De överlevande fördrevs.

Terroristattacken var ett led i de judiska kolonistörernas plan för etnisk rensning av palestinskt område. Massakern i Deir Yassin hade ur israelisk synvinkel önskad effekt: det satte skräck i den palestinska befolkningen och många palestinier flydde. De som inte flydde fördrevs under det efterföljande kriget. Det slutliga resultatet av sionisternas etniska rensning av palestinskt område blev att ca 700 000 palestinier fördrevs eller flydde från sina städer och byar. De och deras ättlingar har aldrig tillåtits att återvända.

Deir Yassin ingår i den rad av bynamn där oskyldiga civila massakrerats för att främja och befästa ockupation och/eller fascistiskt styre: Guernica, Lidice, Song My, Deir Yassin.

Högste ledare för Irgun var vid denna tid Menachem Begin. Han fick sedermera höga politiska poster i staten Israel, bland annat var han premiärminister åren 1977-1983. Sternligans högste ledare var Yitzhak Shamir som sedermera blev premiärminister i Israel. Israel har sannolikt det föga hedrande världsrekordet i att ha haft flest antal terrorister på olika regeringsposter.

EN KACKERLACKSIDÉ AV GUNNAR STENSSON

Ekonomen och nobelpristagaren Paul Krugman irriteras av felaktiga påståenden som motbevisats, men som ändå dyker upp igen. Han kallar dem kackerlacksidéer. De är t ex vanliga bland personer som förnekar växthuseffekten. En vecka efter saneringen är de tillbaka.

Inge Axelsson, professor vid Mitt-universitetet och överläkare vid Östersunds sjukhus, menar att föreställningen att vinster i välfärden kan kombineras med kvalitet är en sådan kackerlacksidé.

Den amerikanska tidskriften US News and World Report rangordnar sjukhus efter kvalitet, bland annat efter dödlighet bland patienter med vanliga sjukdomar. Topplistan omfattar 29 sjukhus varav 28 är icke-vinstdrivande, ett är delstatligt och inget som delar ut vinst finns med.

Inge Axelsson betecknar det som ett jättefiasko för vinstutdelande sjukhus! Han redovisar fler undersökningar med liknande resultat i en brännpunktsartikel den 9 april i Svenska Dagbladet med titeln "Den privata vården har sämre kvalitet".

AKTIONSDYGNET MOT KÄRNKRAFT 10-11 APRIL AV GUNNAR STENSSON

ALDRIG, ALDRIG, ALDRIG, ALDRIG GER VI UPP!

Regissören och samhällsdebattören Maj Wechseltmann inspirerade aktionen med sin dokumentär "Världens säkraste kärnkraftverk", som också visades under aktionsdygnet. Bodil Hansson i Svenska kvinnors vänsterförbund var den som samordnat arrangemanget.

I aktionen deltog Fältbiologerna, Miljöpartiet, Gröna studenter, Grön Ungdom,

Vänsterpartiet, Ung Vänster, Svenska kvinnors vänsterförbund, Demokratisk Vänster, Folkkampanjen mot Kärnkraft, Centerpartiet, Jordens vänner, Röda Kapellet, Socialdemokraterna, Institutet för Kontextuell Teologi och ABF.

Talare från Socialdemokraterna, Björn Abelsson, Vänsterpartiet, Nita Lorimer, och Gröna studenter framträdde klockan 12. Karin Stensson läste dikter av Karin Lenz.

Klockan 16 talade professor Alf Hornborg, Lars V Andersson, C, Emma Berginger, MP, Nita Loring, V och Thord Kristiansson, Vänsterpartiet Skånes miljöutskott, Björn Åhlin, Gröna studenter, Toru Bové som flytt Japan efter Fukushima och Stig Brokvist, Jordens vänner.

Röda Kapellet spelade

Talarna framhöll att de svenska kärnkraftverken är gamla och osäkra, att kärnkraften leder till omätliga och obotliga katastrofer, som senast katastrofen i Fukushima, att avfallshanteringen innebär problem som kan plåga mänskligheten i årtusenden och att plutonium för vapen- användning kan spridas till terrorgrupper och regimer som den i Nord-Korea.

Sverige producerar mer el än landet behöver och exporterar stora mängder. Kärnkraften är onödig och kan ersättas med ett hållbart energisystem som bygger på vattenkraft, vindkraft, solceller, solfångare och energisnål teknik i industri och transporter. Det centraliserade systemet hotar demokratin och kan ersättas av ett decentraliserat, där vi alla är ägare.

Sverige använder inte mer el än för 20 år sedan, den förnybara energin svarar för 47 procent av dagens energianvändning.

En omställning av den svenska energiproduktionen till hållbar energiförsörjning är fullt möjlig enligt Energimyndigheten. Den förutsätter långsiktiga beslut och stora statliga investeringar som kan bidra till att lösa arbetslöshetsproblemet genom att ge tusentals arbetslösa sysselsättning under många år.

De många talarna talade om mycket annat: rovdriften på åkermark och andra resurser i tredje världen, kollektivtrafik, trängselavgifter, inkomstfördelning, stadsplanering, jordbruk...

Himlen var grå och vinden rev i de gula banderollerna och flaggorna på Stortorget klockan 12. Det blåste fortfarande klockan 16. Sven-Hugo Mattsson menade att det var dags för en ny folkomröstning om kärnkraften.

Manifestationen avslutades på torsdagsmorgonen av Lotta Hedström, MP. Trots fortsatt blåst, kyla och några regndroppar gladde hon sig över en ny opinionsundersökning som visar att 48 procent av svenskarna är motståndare till kärnkraft och bara 33 procent förespråkare. Hennes budskap var att vi ska bli våra egna energiproducenter. Hon slog ut med handen över Stortorget och utbrast; ”Tänk om det var solcellspaneler på alla hustaken!”

ETT POLITISKT MYSTERIUM AV STEN H.

Det är svårt att låta bli att åtminstone kort reflektera över S-kongressen i förra veckan. Varje parti sköter ju sina angelägenheter, men V och delar av S är så nära besläktade att vi har saker att säga varandra. Just det faktum att S är så stort och rymmer så många fraktioner gör det extra svårt att bedöma vad som händer där. I huvudsak tror jag att man från

vänsterutgångspunkt kan vara nöjd med årets kongress. V och S har ju ett klassiskt mönster att utgå från: V är ett parti som arbetar som korrektiv till S. Ibland uttrycks det som att vi är vänliga pådrivare, vilket riktiga v-partister betraktar som en ren förolämpning, men det säger nog ändå vad det handlar om.

Så vänliga har vi dock som regel ingen anledning vara – det är sällan motiverat. Det har tagit i stort sett trettio år för socialdemokraterna i Lund att faktiskt inta en oppositionsroll i kommunalpolitiken. Men där är vi nu och kanske kan det komma till uttryck i nästa års valrörelse. Och de borgerliga utropen om att S-ledningen snarast ska uttala sig om vilken regering de har tänkt sig är naturligtvis rent trams. Vad ska man då ha val till om man i förväg måste uttala sig om hur nästa regering ska vara sammansatt. Man ska naturligtvis lämna det till väljarna att avgöra på valdagen. Kommentatorerna skriver ständigt om att det var V som i förra valet sänkte S och Mp. Men det var lika mycket S och Mp som sänkte V.

I privat regi

Jag kan inte låta bli att reflektera över det här med att vi i Sverige håller på att lämna över centrala samhällsfunktioner som vård och skola till privata intressen och jag tror inte att jag behöver övertyga den här tidningens läsekrets om argumenten mot det. Jag vill egentligen bara uttrycka min förundran hur det har kunnat bli så här. Låt oss nöja oss med att tala om skolan här.

Finns det något som är en lika viktig samhällsuppgift som att fostra och undervisa samhällets unga till en vuxentillvaro? Knappast, och det har civiliserade samhällen insett i hundratals år. Det är en uppgift som kräver stor omsorg och stora insatser. Föräldrar gör förstås grundjobbet, men att göra samhällsmedborgare måste komma an på samhället. Hur kan någon komma på tanken att det ska göras av privata företag som betalas av oss alla, men som i praktiken kan sköta det lite hur de vill? Företag som med diverse löften och reklamslogans drar till sig elever som de kan locka med de betyg som de själva sätter? Vi vet ju nu att elever lär sig mindre i friskolor, men får högre betyg.

Varför försvarar Socialdemokraterna detta?

Allt detta är en gåta, men nu till en ännu större. Hur kan det komma sig att Socialdemokraterna, det parti som engagerat sig mest av alla för en likvärdig skola för alla, har övertygat sig själv om att det tillstånd vi har för närvarande är så bra, så oerhört viktigt och värt att försvara mot alla dem som pekar på dess brister. vad gäller innehåll, vad gäller finansiering, vad gäller samhällets inflytande? Varför försvarar socialdemokraterna friskolesystemet? Hade det gällt skolor med någon sorts speciell pedagogik som var bättre för vissa elever, hade det gällt skolor som ägnade sig åt goda föräldrakontakter eller vad som, då kunde man förstå. Men det handlar bara om skolor som har andra ägandeförhållanden, som inte är kommunala utan privata. Vad är det för angeläget med dem?

Jag begriper helt enkelt inte varför S har satt sig i skolkapitalets famn, varför ett antal socialdemokrater står fram och sjunger friskolornas lov och slåss som tigrar på en partikongress för att förhållanden inte ska ändras. Handlar det om pengar? En förklaring som framkastats är att S är rädda för att friskolorna är så oerhört uppskattade att man är rädd för ett bakslag i valet om man slår ner på dem. I så fall kan man ju kolla in detta med opinionsundersökningar, men jag har aldrig sett det gjort. Tvärtom tror jag att det finns en

bred folkopinion mot dem. Är det någon annan som kan ge en förklaring till varför S gör som de gör?

OM SKOLAN I SVERIGE

Svenska skolbarn lär sig allt mindre i skolan

I en jämförelse mellan världens 29 rikaste länder hamnar Sverige på en artonde plats, vilket är sämre än både Ungern och USA, enligt FN-organet Unicef.

Den aktuella jämförelsen har mätt kunskaperna i tre kärnämnen (läsning, matematik och naturvetenskap) vid femton års ålder.

2006 hamnade Sverige på sjätte plats. Sedan dess är det bara Tjeckien som haft ett större ras än Sverige.

TT 10/4

”Fatta det uppenbara: En privatiserad skola är en försämrad skola

Det är fullkomligt logiskt att den svenska skolan har försämrats i samma takt som den privatiserats. Sambandet är klart och enkelt. Skattebetalarna vill ha en så bra skola som möjligt för sina pengar. ”Riskkapalisterna vill ha en så vinstgivande skola som möjligt. Det är oförenliga krav.

Denna självklarhet tycks uppenbar för alla svenskar utom enstaka miljöpartister och den socialdemokratiska partikongressen. Enligt vissa opinionsmätningar anser uppemot 90 procent av väljarna att det är fullkomligt åt helvete att ösa skattepengar i gapet på affärsrörelser med säte på Cayman Islands och liknande tillhåll, som inte bara har som affärsidé att göra vinst på en försämrad skola, utom dessutom har mage skattefuska att som lök på laxen.

Det är alltså ett objektivt faktum att den svenska skolan blivit sämre ju mer den privatiserats. För ett tiotal år sedan visade internationella jämförelser att den svenska skolan låg i världstopp. Nu närmar vi oss i rask takt division två.

Eftersom anhängarna av en privatiserad skola inte gärna kan förneka detta faktiska förhållande måste de mena att det finns fördelar med en försämrad skola. Och dessa fördelar kan inte gärna vara annat än ideologiska och kallas då vanligen ”valfrihet”.

Denna valfrihet används framför allt av medelklassgrupper för att välja bort skolor som har blandad och etnisk sammansättning, enligt en färsk undersökning vid universiteten i Uppsala och Stockholm. Privatiseringsvägen ökar alltså segregationen bland skolbarnen. Anhängarna av systemet måste se även det som en ideologisk fördel.

Vad det handlar om är borgerlig fanatism när det gäller privatisering av allmän egendom. Enligt denna tro är av princip allting privat bättre än allting statligt eller kommunalt. Även om privatisering leder åt skogen så är det bra.”

Ur krönika av Jan Guillou (AB 7/3)

ÄN EN GÅNG: BEHÖRIGA LUNDAELEVER TVINGAS BORT FRÅN LUNDS GYMNASIESKOLOR AV GUNNAR STENSSON

De bor i Lund, de är behöriga och liksom flera av sina kamrater har de sökt de till det ekonomiska programmet på Katte, Polhem eller Spyken.

Men de kom inte in. De ingår i en grupp på 73 elever som fick sina utbildningsdrömmar krossade, trots att de var behöriga.

Kommunen hänvisade dem till fristående skolor som ingen av dem sökt.

Så fungerar valfriheten. Kommunen avvisar egna behöriga elever och skickar dem till fristående skolor med säte i skatteparadis.

Situationen är en konsekvens av systemet med fritt sök i Skåne.

När nu Lunds kommun genomfört systemet måste den också ta ansvaret för sina medborgare.

Det behövs ytterligare tre klasser i det ekonomiska programmet i Lunds kommunala gymnasieskolor. Se till att skaffa fram dem!

Om inte, avskaffa systemet! Oppositionen har krävt att det utvärderas.

Dessa fakta är hämtade från en som vanligt utmärkt klar och välformulerad insändare av Per Almén, S, i Sydsvenskan 10/4.

Hans slutsatser är att systemet tvingar kommuner med egen gymnasieskola att lägga ner utbildningar, att Lund inte kan garantera elever från Lund plats i stadens egna gymnasieskolor och att elever tvingas till friskolor som de vill slippa gå i. Ovärdigt en lärdomsstad!

SOLCELLERNA I KLOSTERGÅRDEN AV GUNNAR STENSSON

Klostergårdsgruppen har startat en kampanj för solenergi. Om den kan du läsa i Klostergårdsbladet nummer 5, som är lätt tillgängligt på [byalagets hemsida](#).

Klostergårdens höga tegelbyggnader med platta tak och hundratals solbelysta balkonger är utomordentligt lämpade för solenergi.

Det kostar att installera solpanelerna, men sådana investeringar ökar bostadens värde och innebär minskade elkostnader. På fem år täcker de sina kostnader och sedan går de hela tiden med vinst. De har en garanterad hållbarhet på 25 år men kan fungera dubbla den tiden.

Solceller innehåller inga gifter eller sällsynta material och det tar mindre än tre år att producera lika mycket el som gått åt för tillverkningen.

Solceller har fått ett väldigt genomslag i Tyskland och med en annan politik skulle vi kunna få något liknande i Sverige.

Avsikten är att bilda ett nätverk för solenergi i hela Klostergården.

Vi uppmanar partier, byalag och andra organisationer att ta liknande initiativ i andra delar av Lund.

I samband med kampanjen håller Klostergårdens byalag på att utarbeta ett medborgarförslag med en begäran att kommunen ska förse den nya fritids- och biblioteksbyggnaden ”Mötesplats Klostergården” med solpaneler.

Uppförandet av det stora, vackra huset har just inletts. Hittills har det dock inte framskridit längre än till en mycket djup, lång och bred grop. Men vid årsskiftet ska Mötesplatsen vara färdig.

På biblioteket finns en pappskiva där man kan föreslå vad man hoppas kunna använda huset till. Själv tänker jag sitta och läsa böcker och tidningar och tala med folk dagarna i ända.

UNDERBARA DAGAR FRAMFÖR OSS AV GUNNAR STENSSON

Krokusen blommar i odlingslotten som jag passerar på väg till Höje å och dammarna. En maskrosbukett har fått fäste mellan två stenar. Frost glittrar på kvistar och knoppar i det isande draget. Spetsiga grässtrån sticker upp ur mattan av gulgrå fjolårshalm. Snart tar det gröna över.

De tätt växande kavedunens bruna kolvar är sönderslitna och tilltufsade. Material till fågelnästen? Eller näring? Spår av skor och cykelhjul glänser och mjuknar i leran. Mörkgröna blad gror vid de manshöga, vissnade kardborrstänglarna. Växtkraften är enorm, flera centimeter om dagen. Och de där små krusiga bladen ska växa upp till höga hundkäx med vita blomställningar.

Höstsåden på åkerslutningen upp mot Värpinge skiftar i grönt. Och där, där har jag funnit vad jag sökte: spåda nässlor under fläderbuskens grönmossiga grenar!

Dammarnas vattenytor spegelblanka. Solstrålar tränger ner i det meterdjupa vattnet och fotosyntesen alstrar energi i bottenvegetationen. En smådopping, knappt större än en tumme, dyker ner på ett ställe och efter en lång stund upp på ett helt annat. Annars är fåglarna fåtaliga. Flockarna av viggas, bläsänder och gäss har flugit bort. Kvar finns några gräsänder, sothöns och ett par svanar som förbereder ett bo.

En fasan ger upp ett skri som en trafiksignal. Annars råder tystnad i buskagen av videväxter och pilar. Inget rör sig, inget hörs. Många stannfåglar har kanske frusit och svultit ihjäl under den långa vintern och flyttfåglarna har ännu inte anlänt. Trädskronorna är genomsiktliga, men svällande knoppar och kvistar har gjort konturerna suddigare.

Vi har underbara dagar framför oss. Lärkan på fältet och svalan i skyn. Näktergalarnas bedövande musik i skymningen. Pärlband av ankungar bakom stolta ankmammor. Nu nakna träd och buskar insvepta i susande grönska. Tusentals grodor knirrar och knarrar i nyvuxen vass. Mjölkvitt vatten kokar av brunstig fisk. Hagtorn översållas av fina blommor och fläderbuskar tyngs av blomklasar. Blå trollsländor kryssar mellan flytande näckrosblad. Göken ropar.

Den stora förvandlingen har just börjat. Det brådskar. Snart är den över. Då råder ett nytt tillstånd.

När jag passerar odlingslotten på väg hem är det inte längre frost som glittrar på kvistarna utan droppar som glänser.

MOTARGUMENTEN PÅ SPÅREN - DEL 2: GENOMBROTT OCH SPÅRFAKTOR AV ULF NYMARK

En del av spårvagnsmotståndarna tar till storsläggan i argumentationen och drar sig inte för grovt populistiska utsagor. Så till exempel har flera insändarskribenter – bland annat

historieprofessor S Oredsson och förre stadsbyggnadsdirektören B Hjort – hävdar att spårvägsbygget är att jämföra med det sk planerade genombrottet på 60-talet. Givetvis talar de mot bättre vetande.

Genombrott för bilarna

Jämförelsen faller på sin egen orimlighet. Genombrottet innebar att en fyrfilig motorväg skulle dras tvärts igenom Lunds stadskärna. Stadsmotorvägen fordrade rivning av hus genom hela centrum. Det var en planering för mera biltrafik, det var att inbjuda till mera avgas- och koldioxidutsläpp, hälsorisker och barriäreffekter. Det var en planering för att bygga staden fast i bilsamhället.

Genombrott för miljövänlig kollektivtrafik

Med spåravnstrafiken förhåller det sig tvärtom. Förutom att spårvagnen erbjuder dem som redan idag reser kollektivt ett bekvämare och attraktivare alternativ, är spårtrafiken också ett led i att bryta bilberoendet – att få fler bilister, även vanebilister, att ställa bilen hemma eller kanske t o m lämna den för skrotning och återvinning. Så visst är spåravnstrafik ett genombrott: men inte i betydelsen skövling av stadsmiljön, utan i bemärkelsen att det är ett kollektivtrafiksystem som inte släpper ut luftföroreningar och växthusgaser och som kan vinna över fler resenärer till kollektivtrafiken än vad som är möjligt för busstrafik.

Spårfaktorn på spåren

Spårtrafiken är helt enkelt attraktivare än buss för många resenärer (inte minst för manliga bilister). Vad är förklaringen till detta? Jo, det är den sk spårfaktorn. En insändarskribent betecknande nyligen spårfaktorn som ”mystisk”. Men det finns inget som helst mystiskt med spårfaktorn.

Vad *är* då spårfaktorn? Spårfaktorn kan definieras som det ökande kollektivtrafikresande som uppstår när en ny spårväg ersätter befintlig eller planerad busstrafik.

Spårfaktorn består av flera olika komponenter, bland annat följande:

Komfort: en spårvagn kräver ett jämnt underlag (rälsen), annars kan den inte ta sig fram. Resenären lider därför inte av gropar och ojämnheter i gatan, inte heller drabbas resenären av krängningar vid sidoförflyttningar vid hållplatser eller vājning för andra trafikanter. I komforten ingår också luftigare och rymligare utrymmen i vagnen.

Trygghet: Långsiktighet och förutsägbarhet. Spåret ligger det ligger. Därför kan resenärerna lita på att vagnen inte tar några omvägar, eller att hållplatser kan flyttas över en natt. Företag och andra verksamheter, liksom de boende, kan känna sig säkra på att ha tillgång till god kollektivtrafik inom överskådlig framtid.

Kortare restid: Övriga fordonstrafikanter har i korsning med spårvagn vājningsplikt vilket gör att spårvagnen kan ta sig snabbare fram än en buss. Bilister som färdas i spårvagnsspåren brukar dessutom kvickt köra åt sidan när spårvagnen nalkas, vilket inte långt ifrån alltid är fallet när det gäller busstrafik. En spårvagn behöver inte heller invänta sin tur att komma ut efter hållplatsstopp. (Även om andra fordonsförare har skyldighet att ge företräde för buss som ska köra ut från hållplats så syndar merparten av bilförare mot denna regel).

Tillgänglighet: Modern spårtrafik förses med plattformar där spårvagnen (numera med låggolv) alltid kommer tätt intill så att av- och påstigning blir lätt. (Jovisst, bussar har låggolv som ska vara jämnhöjd med plattform/trottoar. Alltför ofta stannar bussen dock bussen en bra

bit från trottoaren).

Spårfaktorns storlek

Hur stor är då spårfaktorn? Det finns inget generellt svar på den frågan. Storleken på faktorn beror bland annat på om det ersätter en busslinje eller om det blir ett helt nytt kollektivtrafikstråk, men framför allt på resenärskategori. I fallet Brunnsög om det är boende i området som reser, eller om det är pendlare utifrån som ska till arbetsplatser i området. Det hållbara konsultföretaget Trivector som för kommunens räkning har utrett resandeströmmar och transportsätt till/från Brunnsög beräknar en spårfaktor på 10 % för inpendlande resenärer, medan den för boende är högre och beräknas till 15 %. (För Malmös vill jag minnas att jag sett uppgifter om att där spårväg ska ersätta busstrafik så räknar man med en spårfaktor på 20 %.) Tilläggas bör att med en högvärdig och attraktiv spårtrafik blir det lättare att få acceptans för ekonomiska och juridiska restriktioner för bilismen – då skjuter spårfaktorn i höjden rejält!

Även om spårfaktorn är svår att beräkna i förväg så är det en högst påtaglig realitet. Den som tvivlar på att den finns kan begrunda det enorma uppsving i lokalt och regionalt tågresande som sker på orter och stadsdelar när nya Pågatågstrafikstationer byggs.

”Bara” en tredjedel biltrafik

Till sist: Lunds kommun har som målsättning att minst en tredjedel av Brunnsögstrafiken ska ske med kollektivtrafik och en lika stor andel gång- och cykeltrafik. Biltrafiken ska vara högst en tredjedel. Det kan tyckas vara en blygsam målsättning men är ändå ett trendbrott om målet kan uppfyllas. I dag sker en betydligt större andel av resandet med bil – se bara på de överdimensionerade p-anläggningarna på Ideon och vid vattentornet. Med den planerade utbyggnaden av Brunnsög utan spårtrafik blir målsättningen omöjlig att uppnå. Brunnsög kommer att bli ett nytt bostads- och verksamhetsområde som i allt väsentligt trafikförsörjs med biltrafik, dvs Brunnsög blir en lite småtrist förort i bilstaden Lund.

KUBA INFÖR EN NY SPECIALPERIOD? AV BERTIL EGERÖ

Enhet, produktivitet och effektivitet - planekonomins utmaningar

Hur länge till håller det? Den kubanska ekonomin verkar körd i botten. Bristen på marknadstänkande och ekonomiskt stöd hindrar för småskalig privat produktion. Staten förmår inte ge samhället nödvändiga insatsvaror och enkla basvaror till hushållen. Löneskillnaderna är enorma, den svarta marknaden finns överallt. Staten vill ännu behålla planekonomin som styrinstrument. Venezuelas subventionerade olja är väsentlig för ekonomin; vad händer då om oppositionen vinner valet efter Chavez?

Det är tredje gången på åtta år vi besöker Kuba. Min spanska blir stadigt bättre, vår förståelse för problem och utmaningar fördjupas. Efter fyra veckors 'deltagande observation' upplever vi att revolutionens samhällskonstruktion står vid vägs ände. De strukturer som skapades för 50 år sedan klarar inte utmaningarna sedan Sovjet upplöstes och Comecon föll samman. Det gäller även maktkoncentrationen under det enpartisystem som hindrar ett nytänkande framdrivet av nya generationer kubaner – revolutionens barnbarn.

"*The essential merit of the revolution is to have survived for the past half century*", säger Rumbaut och Rumbaut i *Latin American Perspectives* 2009. Vem håller inte med? Att ha överlevt både socialismens fall i Östeuropa och Sovjet, och USAs målmedvetna ansträngningar att knäcka Castros Kuba, är utan tvekan en bedrift. Men idag står regimen inför de kanske svåraste utmaningar landet upplevt.

När Sovjet föll samman "försvann" en stor del av den kubanska ekonomin. USA's blockad skärptes. Återhämtningen gick långsamt, och tvingade fram en öppning för den ofrånkomligen korrumpierande massturismen från rikare kapitalistländer. Hugo Chavez' seger i Venezuela gav Kuba chansen att växla olja mot tusentals läkare till landets fattiga. Men varken före eller efter Sovjets fall har en diversifierad ekonomi vuxit fram, med både produktion och industri.

Blockader kan ge olika effekter. 1970-talets FN-sanktioner mot Rhodesia bet inte så hårt, bland annat genom att en lågteknologisk småindustri med redskap och konsumtionsvaror växte fram. Inget i den vägen finns ännu idag i Kuba. Rikt på naturresurser, med flödande sol och goda regn, importerar landet ännu idag en stor del av sina baslivsmedel från USA, till kontanter i USA-dollar. Enklare konsumtionsvaror, redskap och verktyg, om de alls finns, kommer i växande utsträckning från Kina.

Inkomstskillnader som polariserar

"Det är inte politiken vi upplever som det stora problemet, det är de enorma inkomstskillnaderna", säger Dania Gonzalez, kubansk arkitekt och planerare. Men nog hänger ekonomin och politiken ihop? Ricardo Torres på *Centro de Estudios de la Economia Cubana* (CEEC) slår upp centrets senaste forskningsrapport: "Det mest traumatiska av allt – genomsnittslönen i statliga företag och institutioner år 2011 uppskattas till 26 % av lönenivån år 1989."

Att de statsanställdas löner tjugo år efter Sovjets fall bara är en fjärdedel av nivån under Sovjettiden är ett mildt sagt drastiskt uttryck för dagens kris. Det har nu gått många år sedan den kubanska dollarn infördes, den valuta turister måste använda och som öppnar för köp av viktiga konsumtionsvaror.(1) Medan en taxichaufför ibland får sin dricks i dollar ska universitetsprofessorn klara sig enbart på sin magra lön i pesos. Varorna man får genom rationeringssystemet räcker inte månaden ut, vissa varor har plockats bort. Skor och kläder finns inte med.

”It’s the economy, stupid” – det kunde ha varit Raul Castro som slängde uttrycket i ansiktet på någon svårflörtad dogmatisk partikollega.

Sedan den då nästan 80-årige Raul 2006 tog över styret från Fidel har den ekonomiska återhämtningen stått högst på dagordningen. 90-talets ”Specialperiod” hade klarat en skärpning av USA:s blockad och en svag återhämtning var på väg. Mot slutet av 00-talet blev läget på nytt krisartat när staten inte längre klarade sin internationella skuldtjänst, flera orkaner svepte över landet och den internationella finanskrisen slog mot handelsutbytet. Samtidigt importeras mycket livsmedel från USA, i kontanta dollar.

Många av landets industrier står igenbommade. Ekonomin domineras av tjänstesektorn: massturismen och läkarexporten till Venezuela. I jordbruket växer den privata sektorn, medan den kooperativa ser ut att ha stagnerat. Men staten verkar inte klara att förse jordbrukarna med krediter och nödvändiga insatsvaror, samtidigt som samma stat köper upp en stor del av skörden – till låga priser.

Turismen och kubadollarns förbannelse

En härlig morgon i Trinidad kliver vi upp på det ombyggda flaket till en rysk lastbil från 1980-talet. Med dånande motor drar den upp i bergen, släpper av oss på många hundra meters höjd. Vi börjar vår vandring in i skogen, förbi vattenfall och badbara små sjöar. En encyklopediskt kunnig guide berättar på utmärkt engelska om fågelliv och växter, jordbrukets villkor och sin egen masteravhandling – ”tre ex i pdf-format måste vara färdiga i morgon, och min gamla dator krånglar”.

Vi generösa turister avrundar trippen med totalt 33 kubadollar i dricks – över 800 pesos, mer än en universitetsprofessors månadslön. Någon kommer på att chauffören också kan behöva en dollar...

Guiden har vuxit upp i ett jordbruk uppe i bergen. Hans far var fast bestämd att barnen skulle kunna välja andra yrken. ”Det är mycket tufft att vara bonde idag. Att hitta ett par hela stövlar eller bra redskap är inte lätt. De kinesiska redskapen är så dåliga att alla försöker hålla liv i de vi har kvar från före revolutionen. Någon mer avancerad teknologi har min pappa inte tillgång till.”

Problemet kärna idag beskrivs i CEEC:s analys så här: Politiskt har regimen nu öppnat för privata initiativ inte minst inom jordbruket. Men staten är skuldsatt och kan inte skapa de förutsättningar i krediter och marknadsrelationer som krävs för dynamisk tillväxt. Insatsvarorna är mycket dyra, om de kan hittas. ’Marknaden’ har inte funnits på 50 år och är helt outvecklad; staten vill förbli den stora uppköparen, till låga priser.

Byråkratin ett formidabelt hinder

Sedan Raul Castro tog över från brodern Fidel har mycket skett på det politiska planet. Men genomförandet? I ett nummer av partiorganet *Granma* berättar en läsare om de orimliga ansträngningar han fick göra för att få licens till privat jordbruk. Det tog månader av

återbesök, press på myndigheter som inte gjort sitt jobb. Att *Granma* numera öppnar för sådan kritik visar hur djupt motståndet sitter, i en byråkrati som under 50 år aldrig lärt sig effektivitet, beslutsamhet.

Den korruption Fidel Castro varnade om 2005 kan vi inte se har minskat. Tvärtom. Vi har själva mycket svårt att undvika att bli del. En kubansk kollega ordnar genom släkten en övernattnings i ett hem, en 'Casa particular', i turistparadiset Varadero. Uthyrning kräver licens, samt att hyresgästerna registreras. Först när vi ska resa igen upptäcker vi att det viktiga tecknet på husväggen att licens finns saknas, och att värden aldrig registrerade oss.

Ganska ofta används inte kvitton eller andra betalningsbevis, vilket självklart öppnar för korruption. I Trinidad lockas vi av en vänlig man att välja bort de speciella bussar turister brukar hänvisas till, till förmån för en minibustransport – ”helt laglig” – till Havanna. En ny snygg japansk minibuss plockar upp oss och andra turister vid våra 'casas particulares' och börjar köra. På en rastplats ser jag flera sådana bussar, alla helt utan skyltning utanpå. Vår buss kör in och tankar bland (statliga) bussar och lastbilar. Allt i sin ordning alltså? Jag ber chauffören om visitkort från företaget som driver bussturerna, frågar vem som äger det. ”Det gör staten” säger han, men mer får jag aldrig veta.

Samtal med kubanska kolleger antyder vad det möjligen kan handla om. Förslag: Staten importerar ett stort antal minibussar, en mindre andel förs ”åt sidan”, ett nätverk skapas med 'casas particulares' på turistorterna. Turisterna kontaktas, accepterar och betalar samma pris som på turistbussarna – men utan kvitto. Alla, från chauffören och det lokala nätverket till någon på hög nivå, tjänar svarta pengar.

Nästa vecka kommer en artikel till.

Bertil Egerö

(1) En kubadollar eller c.u.c. likställs med en US-dollar. Alla utländska turister måste växla in sina valutor i c.u.c. Dollarturisterna förlorar lite extra – de får ge 1,03 dollar för en c.u.c. Kubadollarn kan sedan växlas in i den kubanska peson, normalt får man 24 pesos för en c.u.c. Numera är det fritt för alla att handla smått och gott i de affärer, marknader och matställen som enbart arbetar med pesos, till priser som är orimligt låga – för oss turister.

Färskt kött säljs privat